

II m
875

G. 156.

M. I. 815^v

GEORGII VIONNET

E SOCIETATE IESV

MVSEVM
NVMMARIVM
CARMEN

SIVE

NOTITIA

REI NVMMARIAE VETERIS

RECENSVIT PRAEFATVSQVE EST

IVLIVS CAROLVS SCHLAEGER

SERENISS. DVC. GOTHAN. A CONSILII
ET ANTIQVITATIBVS.

HELMAESTADII
TYPIS DRIMBORNIANIS
CICDCCXXXIII.

GEORGII VISIONET
M SOCIETATE 1122
M V S E V M
N V M M A R I V M
C A R M E N
S I V E
N O T I T I A
R E I N V M M A R I A E V E T E R I S
M E D I C I N E P R A C T I C E P A R T E
I V L I V S C A R O L V S S C H L A E G E R
S E R I E S I S D O C T O R I S C O N S I L I I S
E T P R O F E S S O R I S

BIBLIOTHECA
PONICKAVIANA

HELMSTADII
TYPIS DRIMBORIANIS
MDCCCXXXIII

LECTORI ERVDITO

S. D.

IVLIVS CAROLVS SCHLAEGER.

irtutis ea si est pulchritudo atque dignitas, ut, etiam in hosse posita, delectet inque sui rapiat admirationem cunctos, qui non affectibus, sed veritatis ducuntur amore: vitio verti debet nemini, nobiscum arbitranti, Gallos, ob litterariae civitatis pomoria strenue prolata, honorificentissimis laudibus esse mactandos; licet patriae nostrae fines coarctare a multis retro saeculis sint annisi atque etiam nunc perturbare omnibus contendant viribus. Nihil enim in spatiofissimo eruditionis campo occurrere, quin nationis huius, diligentia pariter atque sollertia eminentis, studio cultum, ornatum, auctum atque amplificatum sit, norunt, qui disciplinarum fata et incrementa haud ignorant. Taceo iam de perpolitis in Gallia doctrinis sanctioribus:

nec exultam ibidem tango iuris prudentiam, aut artem salutarem; quarum scientiarum inprimis postrema tantum debet cultissimo isti populo, quantum alii prope modum nulli. Satis habeo, eas nunc testari litteras, quibus homines ad humanitatem informantur. Hae enim quemadmodum omnes ac singulae Gallorum industria nitoris acceperunt plurimum; sic praecipue, quae in earum numero longe nobilissima merito censetur, ars vetusti orbis nummos cum scite disponendi, tum recte interpretandi eorundem infinitis sumtibus omnique ratione locupletata est ac tantum non perfecta. Tanti sane Galliae habitatores sagaces, inde a renatis litteris, aestimarunt scientiam nummariam, ut in regibus suis nonnullos, in principibus complures fuerint venerati, in ciuibus autem suis bene multos viderint, qui illam praemiis, voce et scriptis promouere laudi sibi duxerunt ingenti. Norunt omnes, iis tantum exceptis, qui omnia ignorant, **LVDVICVM MAGNVM**, qui immortalis nominis heros vel solus dictis nostris fidem conciliare potest. Cum enim Marti litauit strenue, tum ea pietate coluit Mineruam, ut, laudatissimo, nec infelici conatu, florem litterarum perennem redditurus, sumtibus prope modum infinitis Lutetiae Parisiorum peculiarem condiderit Academiam, cuius sodales, viri omnibus ingenii artibus instructissimi, vniuersam doctrinam humaniorem, inprimis autem nummariam, decorarent ditarentque. Respondisse autem huic digne satis nunquam cele-

celebrando regis maximi desiderio viros, in collegium istud perillustre cooptatos, satis superque loquuntur rerum ab ipsis gestarum annales, quorum iam aliquot volumina, typis splendide excusa, eruditi, maximo cum fructu, manibus terunt. Nihil iam addo de principibus magnanimis, AVRELIANENSIBVS, CROYACIS et ARSCHOTANIS, aliisque viris, illustri in loco, apud Gallos, et superiori, et hac nostra tempestate, positis, qui Graecorum Romanorumque cimelia aurea, argentea, aerea in aedium suarum penetralibus, in litteratorum commodum, deposuerunt. Cunctos regio, aut principali sanguine in Gallia cretos, quibus res nummaria antiqua curae cordique olim fuit atque hodiernum est, enumerare eorumque merita recensere si vellem: transgrediendi mihi forent limites praefationis, non adeo multarum paginarum libro praemittendae. Quum itaque eorum ad exemplum, qui terrarum sunt domini, totus, ut aiunt, componatur orbis; quumque optimatum liberalitate artes certissime alantur: quis demirabitur, Gallos, non quidem illustrissimo natos loco, sed doctrinae abundantia claros, certatim animum appulisse ad culturam scientiae nummariae, quam tanto in pretio esse principibus suis animaduertebant? Laete in hoc campo exultarunt gloriamque inde affecti sunt, nullo tempore intermorruram, ALTINI, BANDVRII, BAUDELOTII, BIMARDI, DE BOSII, CHAMILLARTII, CHIFLETII, GALLANDI, GRAINVILLII, GRAVEROLII, GVIRANI,

GV THERII, HARDVINI, IOBERTI, MAHVDELII,
 MENETREII, MOLINETI, MONTFAVCONII, NI-
 CASII, PATINI, PISONES, POVPARTII, RAIN-
 SANTI, RIGORDII, SAVOTI, SEGVINI, SIRMON-
 DI, SPONII, TOINARDI, TOVRNEMINII, TRI-
 STANI, VAILLANTII, DV VALII, VEYRELII et,
 praeter hos, complures alii, qui tanta animi contentione
 ad nobilissimum hocce studium incubuerunt, vt nullam
 omnino eius partem intactam reliquerint. Eorum enim
 nonnulli de pretio et vtilitate commentati sunt veterum
 numismatum. Alii eorundem auxilio partim religionem
 priscorum hominum, partim vnum alterumue eorum
 auctorum, quos classicos vocare solemus, illustrarunt.
 Quidam vel diuersi generis, metalli et magnitudinis, vel
 Graecos Romanosque, consulares, imperatorios et colo-
 niarum, nummos descripserunt, et subinde quidem ea
 methodo, vt inde nunc geographiae chronologiaeque,
 nunc antiquitatibus, nunc historiae litterariae, ciuili et
 naturali, aliisque scientiis atque artibus et lucem haud
 contemnendam, et incrementum adferrent maximum. Ne-
 que etiam desiderantur inter illos, quibus vniuersam ar-
 tem numismaticam in praecepta includere nequaquam
 fuit difficile. Quid? quod Gallorum! tot in hac materia sty-
 lo perpoliendi elaborarunt, quot apud ceteras Europae
 cultioris nationes vniuersas haud reperiuntur. Quum e-
 nim in patria nostra non nisi OLEARII, GLEICHII,
 RINCKII et nuper admodum HANTHALERII, apud
 An-

Anglos solus IOAN. EVELYNVS atque inter Italos vnicus AEN. VICVS hunc lapidem, in eruditae iuuentutis commodum, voluerunt: Galli enumerant integram decadem ciuium fuorum, qui praecepta ad numismata ordinanda explicandaque necessaria dederunt; quorum labores frictum, sed accurate, recensere tanto magis operae erit pretium, quo propius id abest ab eius libelli argumento, cui nunc praefamur.

Primus, qui hoc nomine artis nummariae tirones sibi gestiit deuincire, est ANTON. LE POIS, siue, vt aliis vocatur, PISO, scientiae salutaris peritus et apud Lotharingiae ducem medici functus officio. Huius enim exstat libellus, ita inscriptus: *Discours sur les medailles et graveures antiques, principalement Romaines, avec une exposition particuliere de quelques planches, ou tables étant sur la fin du livre*, saeculique decimi sexti anno septuagesimo nono Parisiis publici factus iuris. Distinctum est non adeo magnae molis opus in partes duas, quarum altera numismatum materiam variam, antiquarum posticarumque partium imagines, typos, inscriptiones, litteras singulares, notas, et alia momenta, quae artis nummariae candidato debent tradi, exponit; altera specimen exhibet vtilitatis, quae ex nummis percipitur ad Romanorum res gestas antiquitatesque penitus cognoscendas. Vt verum fatear ingenue, frustra hactenus captauimus occasionem libellum hunc, rarerent obuium, inspiciendi:

noti-

notitiamque eius debeo diligentiae ANSELM. BANDV-
RII. Nescio itaque, num istud splendidum familiae Be-
nedictinae sidus iure, an iniuria plagii litterarii postulet
PISONEM, dum in *Bibliotheca nummaria num. XXI* scri-
bit: *Libro singulari de nummis ac gemmis antiquis ita*
differuit PISO, ut inter scribendum oculos in Aeneae
Vici Discorsi sopra le Medaglie de gli Antichi subinde re-
flexisse videatur; nam adeo simili argumento sunt tra-
ctatus hi duo, ut, qui utrumvis recte norit, ambos norit.

PISONEM in hoc stadio secutus est, immo superavit
multum LVDOV. SAVOTVS, similiter ex arte medica,
quam in aula Christianissimi regis exercuit, inque Pari-
sienfi Academia publice professus est, clarus et tota eru-
dita ciuitate, propter eximia in renum nummariam merita,
summo honore et nomine, cuius lucernam olens liber,
hocce ornatus titulo: *Discours sur les Medailles anti-*
ques, deuise en quatre parties, Parisisque 1627. 4. in lu-
cem emissus, cum omnium exceptus est applausu, tum
dignus iudicatus a sollertissimo supellectilis antiquariae
iudice, IOAN. GEORG. GRAEVIQ, quem, LVDOLPH.
NEOCORI opera Latio donatum, egregii sui *Thesauri*
antiquitatum Romanarum volumini penultimo infereret;
sicuti etiam SAVOTI iudicium de rarioribus et frequen-
ter obuiis Imp. Rom. numismatibus, ex memorati operis
parte vltima excerptum, quod PATRICIVS IUNIVS
in Latinum conuertit atque in compendium redegit, pu-
blici

blici iuris factum est a THOM. HEARNE in *Appendice ad collectanea historica* IOAN. LELANDI, Tom.V. pag.269-282, id quod me docuit post cinera etiam, a me imprimis, colendus IO. ALB. FABRICIVS in *notis ad* laudati BANDVRII *Bibliothec. nummar.* pag. 51. Quatuor sectionum, quibus opus eruditissimum absoluitur, prima occupata est in confutandis argumentis, quibus partim SEBAST. ERIZVVS confirmare satagit, partim effici posse videtur, pleraque numismata a veteri moneta esse segreganda. Secunda examinat nummorum materiam, aurum nempe, argentum, varia aeris genera, flannum et plumbum, tam album, quam nigrum. Tertia nummorum pondus et valorem explicat. Vltima autem parte disputatur de raritate et pretio numismatis antiqui hodierno, aliisque momentis, quae ad penitiorum rei nummariae cognitionem requiruntur. Tanto ingenii acumine tantaque diligentia et eruditione de singulis his commentatus est SAVOTVS, vt viros doctos oporteat ipsi lubenter condonare peccata, passim commissa, quae vir egregius procul omni dubio vitasset, si viuendo nostra attigisset tempora ipsius aetate auro, argento aereque veteri longe ornatiores et copiosiores.

Iam ante SAVOTVM notitiam numismaticae artis tiro-
nibus exhibere molitus est CLAVD. CHIFLETIVS, publicus
iuris in Academia Dolana interpret, anno 1580. praematura
morte exinctus: quoniam vero eius, qui huc spectat, liber
anno demum proxime elapsi saeculi vigesimo octavo, vna
b cum

cum ERYCII PVTEANI *tabulis rei nummariae*, Louanii in 8. lucem adspexit, post SAVOTI laborem nobis fuit nominandus, qui in hac qualicumque opella ordinem chronologicum obseruare constituimus. Intelligimus eius *de antiquo numismate librum*, quem haud ingratum fuisse viris doctis, inde quodammodo licet colligere, quod plus vice simplici typographos habuit sollicitos. Nam, post primam editionem Louaniensem, iterum Antuerpiae, et correctior quidem, ad calcem Diss. HENR. THOM. CHIFLETII *de Othonibus aereis* 1656. 4. tertium, cura RVD. CAPELLI, vna cum huius *Nummophylacio Luederiano, antiquo et recentiori*, Hamburgi 1678. fol. et tandem quartum tom. I. *Thesauri antiquitat. Roman.* ab ALBERT. HENR. DE SALLENGRE adornati, pag. 65r. fqq. est excusus. Neque immerito iste honos habitus est huic libello, quippe in quo non pauca artis numismaticae praecepta erudite, sed summatim, enarrantur, inspersis passim atque etiam solutis quaestionibus iuris Romani, ad rem nummariam spectantibus. Quum vero posthumum sit opusculum: quibus intelligit, illud naevis et defectibus non carere, de quibus fortassis hodie non conquereremur, si parenti ipsi licuisset suo fetui manus obstetricias adhibere.

Nouimus, GAILLARDVM quoque GVIRANVM, circa superioris saeculi medium in Nemaufensi Senescallia et praefidiali curia regii consiliarii, in suprema autem Araufionensi senatoris officio functum, atque in litteris elegant-

legantioribus non leuiter versatum, id egisse, vt artis nummariæ compendium conderet. Pollicitus hoc est in fine non inelegantis *Explicationis duorum vetustorum numismatum Nemausensium*, Arausione 1655. 4. editæ, vbi etiam huius opusculi capita præcipua sic recenset: *Catalogus auctorum, qui de numismatibus scripserunt, vel qui ad illorum intelligentiam faciunt. De vtilitate capienda ex numismatibus. An numismata sint monetae annuenda? De materia et falsitate nummorum. De fabricatione et notis nummorum diuersi generis. De characteribus, numeris et litteris, in illis expressis, diuersae formae. De numismatibus incognitis, vel saltem obscuris et abstrusis. Explicatio et illustratio DXXXV antiquorum numismatum, ex diuersis auctoribus et solo Nemausensi collectorum, ordine alphabetico, cum figuris.* Quamuis autem ex hac synopsis intelligamus, GVIRANVM nobilem hanc materiam omnem exhaurire haud habuisse constitutum: quoniam tamen de eiusmodi argumentis commentaturus erat, quae alibi frustra quaeruntur, optandum esset, ut eius labor in publicum prodiiisset, aut etiam nunc produceretur. Neque enim in conatu substitit, sed perfectus ab auctore relictus ante annos non adeo multos peruenit ad Liberum Baronem ab Hohendorf; sicuti testatur ANSELM. BANDVRIVS *l. c. num. LXX.* qui etiam obseruat, *nummos ita delineatos esse a GVIRANO, vt iis, nisi harum artium peritissimus, vti non possit.*

Peruenimus nunc ad eum, qui non modo variis iisque plane egregiis operibus rem nummariam locupletauit, sed in eorum etiam commodum scripsit, qui nummata paullo penitus cupiunt cognoscere, CAROLVM nempe PATINVM, virum ex scientia medica, muneribus honorificis et filiabus eruditis clarum atque nobilem, nobiliorem autem ex eo, quod maximum eruditorum numerum sacris nummariis inuitauit, atque etiam hoc nostro aeuo subinde inuitat. Ut enim in eius *ad historiam numismatum introductione*, Gallice conscripta atque plus simpliciter vice cum Parisiis, tum Amstelredami edita, immo Latine quoque ac Italice versa, nec soliditatem requiras, nec ordinem, et pleraque omnia, quae ad hanc artem spectant, perstringuntur: ita eius lectio diligens et attendita fructuosissima fuit rei nummariae studiosis. Immo, quum hoc in opusculo PATINVS scientiae nummariae praecepta perspicue tradiderit: gloriari queunt utique ipsius manes, sua opera elegans hocce studium ad eam amplitudinem, quam nostra aetate admiramur, esse perductum. Quoniam hocce opusculum ignotum est nemini, sed lectum ab omnibus, qui nummis delectantur: illud accurate recensere merito superuacaneum arbitramur, censentes contra iniuste agere BANDVRIVM, dum *l. c. num. CVII.* PATINVM propterea turpis plagii infimulat, quod, licet omnia, aut pleraque saltem a SAVOTO acceperit, eum tamen quidem in praefatione nominarit, ubi ceteros, per quos profecerit, recenset. Nequeunt, qui prima scientiae alicuius elementa tradunt, huius criminis postulari, quo-

quoniam breuitati studere coguntur, cui obnoxia est longa auctorum enumeratio. Deinde falsum est, PATINVM scriptores, qui antea de numismaticis elementis tradendis cogitarunt, in praefatione laudasse; saltem in eius introductionis versione Latina nusquam ille catalogus compareret. Denique bene memor PATINVS meritorum SAVOTTI, eum doctissime scripsisse obseruat eo capite, quo de iis commentatur, qui nummos antiquos scriptis illustrarunt.

Nec omittendus est IOSEPHVS MARIA SVARESIUS, patria Auenionensis, munere vero Episcopus Vasionensis et Vicarius Basilicae D. Petri, quippe cuius circumfertur *de numismaticis et nummis antiquis Dissertatio*, bis typis excusa, primum nempe Romanis 1668. 4. atque iterum Amstelaedamensibus 1683. 12. Lemmatibus, nimia breuitate laborantibus, in hac scriptiuncula primum recensentur varia eorum argumenta, qui vetera numismata fuisse in vsu commercii aut cum SEB. ERIZZO negant, aut LVD. SAVOTO adstipulati contendunt; tum de numismatum dignitate, origine, aetate, materiaque disputatur; denique prima frons et, qui eam ornant, deorum, heroum virorumque illustrium vultus considerantur; tandem recensentur auersae partis sacra, politica et bellica, vt et nobilitatis, artis, virtutum et vitiorum symbola.

Sequitur CAROL. CAES. BAUDELOTIUS, quem strepitus fori, in quo se iuris peritissimum praestitit, adeo non auocarunt ab elegantiorum litterarum cultura, vt

potius illis diligentissime non minus, quam felicissime sit operatus, eoque ipso meruerit cum gratiam magnatam et applausum bonorum omnium, tum locum in regia inscriptionum ac bonarum litterarum Academia Parisina. Habemus eius non quidem molis magnae, at solidae eruditionis opuscula, partim seorsim, partim vero in laudatae Academiae annalibus publici facta iuris, quibus varii generis nummos, lapides gemmasque scite est interpretatus. Eminent in illis, qui in rem nostram facit, libellus, hoc insignitus titulo: *L'utilité des voyages et l'avantage, que la recherche des antiquitez procure aux sçavans*, bisque Parisiis, nempe 1686, et 1693. duobus voluminibus in 12. excusus. Maximam quidem operis exquisiti partem occupant multa doctrina refertae commentationes de inscriptionibus, statuis, gemmis, annulis, Abraxis, Talismanibus, codicibus manuscriptis aliisque orbis vetustissimi reliquiis: non omittuntur tamen, qui in suppellectili antiquaria familiam ducunt, nummi; quin potius singulari sectione omnia propemodum exponuntur, quae scire oportet numismaticae artis candidatum. Tomo enim priore pag. 72. et sqq. nummorum utilitatem studiumque, quod viri principes in illis colligendis posuerunt, persequitur **BAUDELOTIVS**; posteriore vero pag. 554-745. primum agit de eorundem origine, materia, magnitudine varia nominibusque. Tum expendit nummos Hebraeos, Graecos, Punicos, Barbaros ac Romanos, simulque cum catalogum regum virorumque illustrium Graecorum, quos in nummis obseruant antiquarii, exhibet, tum suam
de

de coronis radiatis, in nummis Graecorum obuiis, nec non de nummis Romanorum plumbeis sententiam exponit. Postremo differit de nummorum raritate, de methodo supposititios a legitimis discernendi et de variis rationibus nummorum antiquorum *ἐκτοπώματα* faciendi. Subiungitur denique, praeter seriem Imperatorum, Caesarum, Augustarum Tyrannorumque Romanorum, quorum hodie supersunt numismata, index cimeliarchiorum, quae superiori saeculo celebrabantur. Erat **BAUDELOTIVS** peracuti ingenii et acer inuestigator rerum antiquarum, qui, vt multa legerat, multa Musea recensuerat, atque lecta vifaeque scite nouerat disponere, ita singula haec de nummis capita ea elegantia, tanta cura, sollicitudine et doctrina elaborauit, vt et delectent, et fructuosissima sint, immo nemo solidiorem nummorum scientiam queat iactare, nisi qui Baudelotianas obseruationes expendit inque succum ac sanguinem conuertit.

Post **BAUDELOTIVM** ad artem numismaticam singulari libello perpoliendam accessit **LVD. IOBERTVS**, e societate Iesu, idque consilium ea felicitate est exsecutus, vt omnes, qui ante ipsum de nobili hocce argumento scripserunt, multis modis superauerit. Summa enim cum vtilitate manibus terunt tirones eius opusculum, in frontispicio ita inscriptum: *La science des Medailles antiques et modernes, pour l' instruction des personnes, qui s' appliquent à les connoitre*; quippe in quo de nummorum aetate, metallis, mole varia, effigibus

bus, inscriptionibus ac linguis, quibus hae constant; nec non de eorundem vitiis, integritatis signis, ornamentis, symbolis ceterisque, quae vel ad comparanda numismata, vel ad fructum aliquem ex eorum contemplatione capiendum scitu sunt necessaria, multo plenius ordinatiusque, quam antea factum erat, disputatur. Auide et cum gaudio hunc fetum excepisse antiquarios, documento esse possunt variae eius editiones versionesque. Vix enim lucem adspexerat Parisiis 1692. 12. quum Amstelaedamenses de eo recudendo cogitarent atque etiam anno post nitide exscriptum prodire iuberent. Florebat ea aetate Lipsiae vir, ad Musas elegantiores iuandas natus, FRID. BENED. CARPZOVIVS, qui, libelli Iobertiani utilitate atque elegantia captus, auctor erat CHRIST. IVNCKERO, ut eum Latio donaret. Prodiit haec versio Lips. 1698. 8. atque nitore cum chartae, tum typorum est conspicua. Italicam quoque versionem orbis eruditus accepisset, nisi interpretis, FRANC. MEDIOBARBI, obitus eius prohibuisset editionem. Quod vero attinet ad Anglicam versionem, quam se vidisse GENEBRERIVS affirmavit IOBERTO, eam nunquam publici factam esse iuris inde licet conicere, quod, qui eam, praeter GENEBRERIVM, viderit, sciam neminem: sicuti et ego eandem quamvis sollicitate, frustra tamen in hoc usque tempus quaesivi. Quum itaque vidisset IOBERTVS operam suam non displicere eruditissimis viris, sed plerumque omnium albos meruisse calculos: excitatus hoc applausu est ad eius editionem novam locupletiolemque ador-

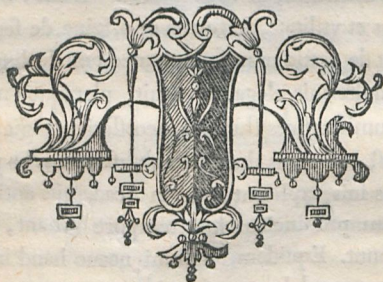
adornandam, quam, Lutetiae 1715. duobus voluminibus in 12. editam, Amstelaedamenses typographi biennio post sub prelum reuocarunt. Exstat quoque eius versio Germanica, ab anonymo Lipsiae, vel potius Noribergae 1718. 8. manumissa. Quamuis autem IOBERTVS, vt iteratam editionem priore auctiorem susteret, annifus est: non aequae tamen allaborauit vineta propria caedere et, in nouos ne raperetur errores, cauere. Stylum enim iusto negligentiore esse, conueruntur, qui linguae Gallicae norunt elegantiam. Plurima quoque momenta tironibus apprime vtilia silentio prorsus praeteriit, et contra regulas complures tradidit, partim omnino falsas, partim autem pluribus explicationibus obnoxias; sicuti etiam amore amici sui, IOAN. HARDVINI, abreptus huius coniecturis, vel, vt veriori nomine appellantur, foemnis nimium tribuit. Tulit hocce iudicium de IOBERTI libello IOS. BIMARDVS, in re antiquaria vniuersa longe versatissimus dignissimusque regiae bonarum litterarum Academiae Parisinae sodalis, cui propterea etiam erudita ciuitas est obstricta, quod memoratum opusculum, in tertia eius editione, quae ante hos annos quinque in Galliarum metropoli prodiit, corrigere et perpolire operam dedit haudquaquam segnem. Stylum enim emendauit BIMARDVS passim quidem, haud tamen vbique; siquidem illa loca, vbi auctor sententiam suam sine ambiguitate indicauerat, spongia curare noluit. Praeterea singulis capitibus suas aliorumque antiquariorum subiecit animaduersiones, quibus IOBERTVS suppletur eiusque

peccata notantur; qua occasione etiam bene multa producuntur numismata antea incognita. Secundae editioni IOBERTVS addiderat nouam commentationem de nouis *in arte numismatica inuentis*, in qua id tantum egerat, vt HARDVINI opiniones, tanquam ex tripode profectas, incautis ignarisque obtruderet. Haec effata ingeniosa esse quamuis non diffiteatur BIMARDVS: accurate tamen ea examinauit ostenditque esse eorum alia certa quidem, sed ab HARDVINO aliunde mutua sumpta, alia veritati tantum similia, pleraque autem vana atque omnino falsa. Ingenuae quidem laudari meretur haec diligentia viri clarissimi, qui eo tantum consilio retexendum sibi sumfisse dicit IOBERTI opus, vt Gallorum feruorem bene de re nummaria merendi, quem per annos nonnullos deferebuisse queritur, iterum accenderet: hoc tamen, nostro iudicio, certius longe feliciusque effecisset, si ipsi placuisset nouo et ab ipso elaborato artis nummariae compendio orbem eruditum beare; quandoquidem nihil nisi elegans, elimatum omnibusque ferme numeris absolutum proficisci potest ab eo, qui, ut Celeb. BIMARDVS, tam abundantia quadam ingenii praefat, quam litterarum antiquitatisque omnis longe est peritissimus.

Gallorum, qui numismaticam artem pertractarunt, agmen claudit GEORG. VIONNETVS, auctor eius libelli, qui, nostra qualicumque opera recensitus, nunc iterum prodit in publicum. Quam patriam, quosque parentes habuerit VIONNETVS; quae expertus sit fata, quaeque sint

sint cetera eius in rem eruditam merita, si ingenue profiteremur, nos cum ignarissimis scire, nemo id nobis vitio poterit vertere. Adeo enim altum de viro hoc, qui minime imperitus videtur, silentium est apud historiae literariae scriptores, ut ne vitae quidem eius sciremus genus, nisi ipse in frontispicio laudati opusculi indicasset, se e societate esse Iesu. Paria cum auctore suo fata expertum est praefens opusculum, quippe cuius in ephemeridibus literariis mentio, ego quantum noui, iniicitur nulla, adeoque populares mei nullam acceperunt notitiam. Quum igitur proxeneta viro et generis nobilitate, et doctrinae, imprimis antiquariae, copia celeberrimo, CLAUDIO GROS DE BOSE, fautore studiorum nostrorum plane incomparabili, ad nostras peruenerit manus: eo lubentius eius recudendi consilium iniuimus, quo magis habemus persuasum, id gratum non modo, sed fructuosum etiam fore ciuibus nostris, qui, ut sacris nummariis rite initientur, in votis habent. Dum enim auctor de laudibus et utilitate, de forma et origine, de seriebus ordinandis et de gratia numismatum, nec non de dignoscendis nummis adulterinis eleganter canit, pleraque omnia momenta, numismatices studio necessaria, tangit ac proinde aptus est, ad cuius ductum nobilissimae artis praecepta auditoribus suis explicent, qui in Academiae antiquitatum docendarum prouinciam hoc tempore ornant, et deinceps ornabunt. Equidem, ab omni naeuo haud immunem esse libellum, pulchre noui: eius vero peccata et commissionis, et omissionis notare ac corrigere, ob temporis

angustiam vt nequiu, ita nec volui, quod metus erat, ne oppella in nimiam excresceret magnitudinem. Immo ne quidem obelo notanda esse duxi sesquipedalia verba, quae auctor in fine de Gallo, Marte Ultore, Aquilas Auftriacas dominante, effutiit potius, quam fecit; quum dubium non sit, fore, vt aequi rerum arbitri, inter ipsos Gallos degentes et nati, iudicent, hanc magniloquentiam parentem habere praeposterum patriae populariumque amorem. De eo tantum laboraui, vt cum nitide, tum accurate iterum typis excrberetur libellus; sicuti etiam in gratiam eorum, qui in addiscenda arte nummaria VIONNETVM auctorem sequi voluerint, versus, quibus constat, numerauimus. Ita vale, Lector Erudite, atque elegantioribus litteris porro faue. Scribeb. inclytæ optimaeque Academiae Iuliae propediem valedicturus Helmaestadii d. XVIII Septembris
 MDCCCXXXIII.

MVSEVM

MUSEVM
NUMMARIVM
CARMEN

AUCTORE
GEORGIO VIONNET
E SOCIETATE IESV.

LVGDVNI
APVD HENRICVM DECLAVSTRE
MDCCXXXIII.

M V S E V M
N V M M A R I V M

C A R M E N

A V T O R E

G E O R G I O V I O N N E T

D S O C I E T A T E P E T R

L A G D A M I
A B E D H E R S T O W D O C T A V A S T E R
M D C C C X X I I I I I

ILLVSTRISSIMO VIRO
D. D. CARDINO LE BRET

EQVITI, COMITI CONSISTORIANO, LIBELLORVM
SVPPlicVM MAGISTRO, SVPREMI AQVENSIS SE-
NATVS PRINCIPI, IN GALLO-PROVINCIA
PRAEFECTO ET PROREGI.

*ir superis dilecte, tui laus prima
senatus,
Plebis amor, CARDINE, Themis
quo tuta superbit
Auspice ; qui sociata togae geris arma, tuisque*

A 2

Tot

Tot titulos superas meritis, virtutibus ornas:
Te quamquam, grauibus studiis, sub pondere re-
rum,

Implicitum, vigiles rapiant in publica curae
Commoda, ludentem placidus tamen excipe Mu-
sam.

Illam, et egens laudis, necdum se ferre sub auras
Ausam, ferens vanum vena de paupere munus,
Diuitis ingenii lumen Themidique verendos
Horret adhuc vultus, tua dum subit ora, subire.
Sed tu, quo luctumque inopi miserumque pудо-
rem

Ore leuas, humilem aspicias, & adire timentem
Cantantemque bonus tibi non ignota leuabis.

Nec vero, maiora graui si mente reuolues,
Sollicitare tuas properabit cantibus aures,
Nec volet incusare moram: sed, tempora captans
Lusibus opportuna suis, se laeta recondet
His adytis, doctos tot ubi, tua gaudia, nummos,
Deli-

*Delicias dites, monumenta metallica, condis.
 Prob! quantas hic Musa, tuis qua lege tabellis
 Digestas, gaudebit opes! quam multa, nec un-*

*quam
 Visa sibi, nedum versu celebrata, videbit!
 Spernet ut ipsa suas gaza prae diuite nugae!*

*At tibi cum grauibus paullum soluisse vacabit
 Sollicitum curis animum, dulcique laborem
 Impendes studio, dulces bonus inter amicos,
 Iussa aderit Musa, et facilis dignaberis ultro
 Rerum inopes audire in re tam diuite versus.*

*Atque vinam, prius ista nouo quam captus
 amore*

*Aggrederer vates necquicquam aequare ca-
 nendo,*

*Quas super antiquis docto sermone metallis
 Fundis mentis, opes mihi fas legisse fuisset!
 Quid? mihi si tantum te fas audire docentem,
 Cum teneros, patria se se virtute ferentes,*

*Nec refugis natos placitas formare per artes?
Iam mea Phoebeae nihil indiga laudis, opesque
lactans Musa tuas, vltro sua tempora lauro
Cingeret, aeternosque sibi sponderet honores.*

MVSEVM
 NVMMARIVM
 CARMEN.

rifica, laborato aeternum signata
 metallo,
 Tempora, spiranti viuos in ima-
 gine vultus,
 Et laudes, et facta virum, rediuuaque seris
 Perpetuo historiae monumenta numismate se-
 clis
 Qua iuuet arte sequi, expediam. Date carmi-
 na vati
 Numina, quae, fato quondam meliore, super-
 bas
 Neque quam euerfis tenuistis in urbibus arces:
 Nu-

Numina adeste, quibus Memphis, quibus Atti-
ca tellus

Seruiit, aut Romana dedit clarescere virtus.

10 Si quid adhuc vestrae, post diruta moenia,
sedes

Vestraque regna placent, veteres vidisse iuuabit
Delicias; varios nunc prima ab origine reges,
Nunc sacra, nunc votis assurgere templa so-
lutis;

Caesareosque, piis quos texerat addita lauris

15 Infula, pontifices patrio succedere coelo

Emeritos, memori signatis aere triumphis.

Iamque adeo, qui fata sacrae de culmine
rupis

Prospicis, aeternumque, procul terrestribus
auris,

Nomina clara iubes et facta vigere per aeuum,

20 Phoebe Pater, mea digna tuo sint numine, fastis

Sint precor Aoniis mea carmina digna; no-
uumque

Da tibi carminibus monumentum accedere
nostris:

Vera loquar, vanisque prius non dicta poetis.

An-

Annuit; increpuitque lyram deus. Ardua
 Memphis, 25
 Roma potens, doctaeque simul laetantur A-
 thenae,
 Turritosque mouent sublimi in vertice crines.
 Huc ades, ad praecepta venis qui nostra do-
 cendus,
 Dum tibi nummatas, pulsa testudine, Musa
 Instruit ad numeros, Amphionis arte, tabellas.

OPERIS DIVISIO.

Qui parat antiquis mecum decus addere 30
 rebus,
 Et veteri patrios augere numismate census,
 Nouerit excusi laudes formamque metalli;
 Debita quae variis series, quae gratia nummis
 Discat, et infidas, germanae haud infcius artis,
 Detegat inprimis, si quos quis adulterat, artes. 35

PARS PRIMA.

LAUDES NUMISMATVM ET VTILITAS.

Bina duos nummis frons exhibet omnibus
 orbes.

B

Haec

Haec caput (a) effigiemue refert antica; figuris
 Quae micat, auersam digito vertente, vocamus
 Posticam faciem. Geminos ante omnia vultus

40 Explorasse velim: totum hic decus infidet,
 omnis

Hinc nummis constabit honos, diuesque su-
 pellex

Innumeris reges vrbesque ac numina signis
 Luminibus lustrare dabit mirantibus, horas
 Cum facili falles studio, nummisque libebit

45 Instructas auida scrutari mente tabellas.

Nec grauis ille labor; nunc has, nunc prode-
 rit illas

Affidua versare manu, quibus ordine longo
 (Dum gratum instaurabis opus) quo tempore
 primum

Oppida nascentes coepere attollere muros

50 Inspicies laetus; iam quo sub fidere sedes

Ciuiibus immutare datum migrantibus, hostes

Cum visum domitos missis fraenare colonis,

Exi-

(a) Galli dicimus, *la tête et le revers.*

Eximere aut grauidam populis vndantibus
 vrbem.

Quin et Olympiacos versari in puluere currus,
 Surgere Romanos sub principe consule fasces, 55

Deinde pati dominos facilem mirabere Ro-
 mam:

Nec non innumerae quam multo principe
 gentes

Floruerint, fausti ducibus quae praemia Martis
 Parta docent memores, commissaque praelia
 nummi,

Et quae facta latent veteres ingentia fastos. 60

Hinc tibi grande decus, magna hinc quae-
 sita voluptas;

Sive animum pasces opibus, cupidosque vi-
 dendi

Deliciis recreare tuis gaudebis amicos;

Sive peregrinis aderit vir doctus ab oris,
 Qui stupeat, quae grata magis, quae rara fe- 65
 runtur,

Inuideat, domino laetante, numismata; teque
 (Miratus quae docta dabis responsa petenti)

Alterum ab antiquo veneretur Apolline Phoebum.

- Sunt tamen et dubiis quae saepe numismata mentes
 70 Suspensas habuere notis, interprete nullo
 Expedienda, viris nec dum bene cognita nostris.
 Nil minus egregiam, studiis nec inanibus, artem
 Aggredere; assiduo nummaria cella labore
 Ferueat; et, prudens vbi rerum accesserit vsus,
 75 Forsan et ignotis tibi vera expromere signis
 Fas erit, aut iactata rudi conuitia vulgo
 (Mendacem si te increpitans malus arguat)

- olim
 Despicias, dubiisque, licet non certa secutus,
 Vera tamen dicere sagax affingere nummis,
 80 Quae, si non fuerint, mereantur vera videri;
 Nec leuis incertis author celebrabere Musis.

Sed prius ad tantum doctis quam debita curis
 Assurgat tibi fama decus; discenda vetusto
 Multa super subeunt tibi, multa paranda metallo.

CELLA NUMMARIA.

- 85 Secretas, strepitu procul, in penetralibus aedes
 Pri-

Primus erit statuisse labor, quibus oria nun-
 quam
 (Otia tranquillis semper faciendai Camoenis)
 Rixantes famuli, clamorosa compita turbent
 Hic pretiosa suis, furti secreta, repones
 Per tabulas monumenta locis. Inuat omnia 90
 versu
 Dicere, quo deceat digesta nitescere cultu.

ARCA NUMMARIA.

Arca laboratis sedeat nummaria fulcris,
 Multiplicesque intus recta ratione tabellas
 Distinctas loculis, nummo subeunte, rotundis
 Excipiens, facilem digitis captantibus usum 95
 Praebet. A fulcris pluteus procurrat, ut arcae
 Ante fores, si quando suis tua gaudia cellis
 Promere constitues, nullo molimine possis
 Diuitiis foetas vltro componere captas.
 Praeterea varias est qui, fastigia circum, 100
 Delicias, varios ipsis molitur honores
 Parietibus. Toto hinc immania corpore pro-
 stant
 Heroum simulachra, illinc a pectore trunco
 Natiuos retulere basi nitentia vultus.

105 Stant simul et gelidis grauidae quondam
 ossibus urnae,
 Vasaque, et in sacris tepefacti sanguine cultri,
 Multaque per postes praegrandibus obuia fi-
 gnis
 100 Spectandam pendent imitata numismata sce-
 nam.

Altera cura manet: pretiosae proxima cellae
 110 Ponere quae varios, nummis accommoda, li-
 bros
 Scrinia sufficiant, doctoque alimenta labori.
 Sed, quid ego curis insto leuioribus? Urget
 115 Maius opus, cui rationem exquirere nummi.

PARS SECVNDA.

FORMA NUMISMATVM ET ORIGO.

Dum fuit argento nullus decor, omnia primis
 115 Mutandae fecere viris commercia merces.
 Mox diues fodere solum, certumque metallo
 Addixere rato pretium pro pondere, viles
 Vel cudere rudi pecudum de tergore nummos;
 Vnde nouis primum signata pecunia iunxit
 120 Pignoribus populos: veluti qui *scortens affis*
 Pom-

Pompilii Latios ditavit munere ciues.
 Grande quidem Curibus, reliquis ignobile
 munus
 Aufoniis visum, Ianus quibus ante *corona*
 Signatam, vt perhibent, *lemboque*, aut *ponte*
 monetam

Fecerat inuentor, *puppie* ornauerat hospes 125
 Saturnus, quorum inde memor seruauit in aere
 Posteritas capita, auersamque numismate pro-
 ram.

At Romana suis caruere insignibus aera,
 Dum pecudum tenui signare in imagine for-
 mas

Seruius edocuit. Muro tunc paupere, raras 130
 Scilicet arte rudis iugique exercita Marte
 Roma fouebat opes. Dein viribus auctor, annis
 Quinque, prius Poenum bello quam nouerat
 hostem,

Laudatos solido argento procudere coepit,
 Post etiam ex auro nummos, vt et aurea 135

Graiae

Iam prope materies certauerit aemula laudi.
 Materiae siquidem Latiis nec laudibus impar

Grae-

Graeca vetustatis primos atque artis honores
 Gens tulerat variis iam scite operata metallis,
 140 Ante nouam in Latio statuit quam Romulus
 urbem.

Quid referam vt miris fuerint diuerfa me-
 tallo

Iuncta metalla modis, aeratoque addita nummo
 Gratia, compacto seu candida (a) tegmine ve-
 fit

Bractea, fulgenti seu tantum argenteus (b) hu-
 mor

145 Tinxerit aera lacu? Nec vos, ingloria turba,
 Praeteream, argento tenui (c) vix pallida, non

150 vos
 Plumbea, non ipso conflata numismata ferro,
 Quaeque Corinthiaco laudem seruaftis ab igne;
 Si tamen hoc vnquam nummi fuit vſus ab aere.

150 Saepe etiam aes aeri iuſſum (d) coaleſcere,
 quorum

Alte-

(a) *Medailles fourrées.*

(b) *Medailles faucées.*

(c) *Medailles de Billon.*

(d) *Medailles de deux cuivres.*

Alterum ad extremas aliud complectitur oras.
 Vosque nefas filuisse, nota maiore perennem
 Iussa virum (a) in populos vulgare numisma-
 ta famam,
 Sulcato inprimis quae margine (b) torta, retufis
 Plana fere signis, Graios heroas et ipsam 155
 Ludicra victorum celebratis praemia, palmam.

Ergo age, multiplicem in tanto miratus a-
 ceruo

Materiam, nunc artis opes mirare ; superbas
 Aspice, quas, gemino sub consule libera, num-
 mis

Ambitiosa suis induxit Roma, figuras. 160

Aspice, vt eximiis iam tum galeata metallis

Pro Iani effigie caput extulit, ipsaque cessit

Romanis iam tum effigies Saturnia Diuis.

At parte ex alia, biiugos (factum vnde bigatis

Asibus est nomen) passis victoria pennis 165

Quadriugosue agitat currus, aut Castoris acres

Insistunt et fratris equi. Nec tempore longo

C

Cusa

(a) *Medaillons.*

(b) *Medaillons Contourniates.*

- Cusa filere suas patriasue numismata laudes
 Nobilitas Romana tulit, tantumque potentes
 170 Inuidere decus superis. Nummaria si quem
 Cura penes fuerat, nummis signasse parentum
 Et titulos, numenque suae placabile genti
 Gestit, atque ataus regalia iura perosis
 Ciuibus exhibuisse, suo cum nomine, reges.
- 175 Ast, vbi Caefareis libertas concidit armis,
 Qui domitas timuit gentes dictator iniquo
 Perpetuus pressisse iugo, non Caefaris ausus
 Effigiem, prudens elephantem excudit (a), vt
 ipsi
 Caefaris ambiguum faceret voxPunica nomen.
- 180 Hinc modus huic nullus laudum, hinc, quibus
 vltia reuixit
 Vix bene libertas, sublato, vindice ferro,
 Non fuit inuisum renouare numismate factus.
 Ipsi adeo nummis aliique a Caefare rerum
 Custodes, proprium, populis plaudentibus
 vltro,
- 185 Sacrauere caput, titulis caput omnibus aptum.
 Quo

(a) *Kairag*, idiomate Punico, signat elephantem.

Quo se quaeque situ attollat, quoque obuia
vultu

Effigies, vidisse magis quam dicere promptum.

Nunc collo tenus, exerto nunc ardua surgit

Ex humero, geminosue dedit prodire lacertos

Ac medium exeruit corpus, cultuque decora 190

Pro vario varios habitu ostentabit amictus.

Consulis haec trabeamque gerit, sceptrumque,
sedentem

Orbe super referens aquilam, galeatae par-
mam

Extulit, et iaculum, loricamque induit; altam

Illa gerit, Graiûm ritu, *νέσθημα* (a) togato 195

Corpore. Saepe manus oneravit *ἀνάκλιμα* (b),
nobis

C 2

Nec-

(a) *νέσθημα*, gestamen imperatorium et insigne potestatis, labaro fatis simile, nisi quod Christi monogramma in eo suppletur, globulis, seu margaritis in quinque digestis.

(b) *ἀνάκλιμα*, purpureus pannus, plicis speciem voluminis referens; sacculum illud, imperatorio mantili ligatum, volunt plurimi refertum fuisse pulvere; quod quidem fastus remedium aiunt fuisse, dum circumferret Imperator suae mortalitatis symbolum.

Necdum nota satis, diademaque vertice fulsit,
Flexit et exilem nimbus circum occiput or-
bem.

- Hos tulit imperii iam fera, vetustior aetas
200 Ornatus alios tulerat. Victricia cinxit
Iulius insigni primus sibi tempora lauro,
(Caesaribus commune decus) mox vela fa-
cerdos
Induitur capiti, sacros et sideris ignes
Diuus habet; radiis Octavius, inde coronam
205 Extulit ardentem superis adscriptus. Ab vrbe
Bellator petiit turritum insigne subacta;
Aequoreoque duci domito rostralis ab hoste
Cessit honos. Fronti non vilia praemia quercus
Seruato pro ciue dedit; Graiaque palaestra
210 Quaesitum victori apium. Iam vertice nudo
Textilibus nituit princeps Romana capillis:
Reginis tamen vt solitum gestare Pelasgis,
Imperio diadema tulit labente. Sed omnes
Quis queat aut reges, aut regum exquirere
cultus;
215 Rite habitos capiti cultus, nummisque priorem
Ornantes faciem; Persis Parthisque thiaras
Et

Et Syriis mitras habiles Phrygibusque galeros?

Quid? quod et, aduersum fuerit seu forte (a)

iugatum,

Idem vno nummus geminum caput aequore

iunxit,

Creuit et ex numero multis laus altera signis. 220

Signa autem tibi nulla magis spectanda mo-

nebo,

Quam quibus auersos placuit distinguere

nummos.

Illic et populo quondam monumenta potenti

Condita, felici vel parta trophaea triumpho,

Symbolaque, expressas decorant quae multa 225

deorum,

Multa virum laudes, variaequae insignia gentis

Cernimus, et festis spectata animalia ludis,

Multarum aut species vsunque notantia re-

rum:

Quorum qui formasque velit numerumque

referre,

Hic maris irati fluctus, numeroque carentem 230

C 3

Iam

(a) Caput iugatum : Deux têtes accolées.

Iam nouus Archytas metiri discat arenam.

Quin etiam auersum tenet aemula saepe
priori

Effigies nummum, fortiri vt principis vxor,

Filius, aut collega pares videantur honores;

235 Quamquam alios aliis aequum est dignoscere
vultus,

Anticamque sequi, niteat quae principe, partem.

Saepe eadem hinc solum tibi dum caput exhi-
bet, illinc

A tergo stetit alta simul vel sedit imago,

Ora sui reddens hinc inde simillima, siue

240 Principis ora gerat, dictumue a principe numen;

Qualis ab Augusto *Fortuna Augusta* vocatur.

Quae tibi dum venient passim expendenda,
notabis

Adscriptas circum medioque numismate cau-
sas;

Nam duplici vulgo ritu est signata monetae

245 Littera; nunc oras circum quae ducta sequaci,

Lemmatis in morem, sinuata tenore cucurrit;

Sponte legenda datur; Galli dixere *Legendam*.

Nunc medio, nullis comitata insignibus, orbe

Pro-

Prominet, aut alias inter promiscua formas.
 At nota, quae recto subter iacet infima versu, 250

Dicitur *Exergum*. Medio quis in aequore
 quondam

Inscribendi vsus fuerit porro accipe nummi.
 Nec vero est animus mihi facta per omnia,
 cunctos

Ire per euentus, tibi quos obiecerit vltro
 Multa legi faciles manifesto littera tractu. 255

Cuncta recensenti vox excidat. Inuida dudum
 Obscuret quas vulgo annis labentibus aetas,
 Explicuisse notas fuerit satis. O mihi magnum
 Restituat si Parca virum, quem numine Phoebi
 Pene grauem gentes patriae peregrinaque 260
 longe

Obstupuit tellus, cum secum obscura sagaci
 Mente vetustatis recolens monumenta, peritus
 Indeprensa sequi vestigia, solueret altas
 Temporis antiqui tenebras; proprioque labore
 Egregios veterum instaret decorare labores! 265
Hardouine, meos o si te authore licebit

Fingere praeceptis, meditor dum talia, versus!
 Nullus erit nostras qui non bonus excolat artes,
 Nul-

Nullum et (carminibus quamuis abstrusa do-
cendus

- 270 Multa meis) tanto pigeat didicisse magistro.
Ipse ego docta legam tibi scripta volumina,
malim
Consuluisse tuam (fineret mors improba) vo-
cem.

- Interea auerso descripta numismate verba
Aggredior, primis vix designata figuris.
275 En! micat ante alias quae bina Latina(a) *Senatus*
Littera Consultum passim exprimit. Addere
causam
Nil iuuat, incerta variat sententia lite;
Nec quisquam sano contendere iudice possit,
Germana in primis memoriue excusa senatu
280 Has tantum ferre aera notas. Sunt & sua Graiis
Bina tribunitiam quibus inscripisse solerent
Signa (b) potestatem, cui si minus illa quadra-
bunt,
Δημοσίας signis inducere nil vetat *Ἐσχάς*.
Mos

(a) S. C.

(b) Δ. Ε. explicatur communiter *Δημοκρατίας Ἐξουσίας, Tri-
bun.*

Mos fuit et tibi, Roma, fuit tibi, Graecia, ve-
 tris
 Principibusque ratos adscribere et urbibus 285

annos.
 Tempora non dubio signantur Graeca tenore;
 Sed sua Romanis signata obscurius, ex quo
 Consulis imperium princeps munusue tribuni
 Per solitas non rite vices acceperat : aequis
 Hinc sibi non constans spatiis frustrabitur an- 290

nus
 Talia digestos regni per mūnera fastos.
 Sicubi deductis fuit vrbs fundata colonis,
 Signandum primo statuit sibi tempus ab ortu:
 Huic fuit et princeps signati temporis author,
 Aut suus, aut alter, si fauerat ille, Tyrannus. 295

Si qua autem festos fecit pro principe ludos
 Constituitque pias vrbs Graeca (a) νεώροτος aras,

D Cer-

bun. Potestate. Harduinus voluit, significari aliquan-
 do per has litteras Δημοσίου Έυχαι, *Vota Publica.* Cl.
 Ondinet placuit, has interpretari Δόγματι Έπισηχίας,
Decreto Magistrat.

(a) Vrbes νεώροτος sic dictae, in quibus celebre aliquod de-
 lubrum

Certatim hoc nummis annos signavit honore.

At, quam multiplici se plurima cogat in
 300 Littera fraude notam, et miras reuolubile no-
 men

Flectat in ambages, monogrammo vt linea
 verbo

Saepe eadem in sese bis terue adhibenda re-
 currat,

(Daedaleae prope mentis opus) nouisse periti
 Iudicis est. Tales scrutari mitte figuras,

305 Prima meae quemcumque manent praecepta
 Mineruae.

Nec vacat inscriptos vrbis de nomine nummos

320 Dicere, vulgatamque simul testata monetam
 Signa referre; aliis quamquam si credere fas est,
 Interdum haec alios inscripta putantur in vsus.

310 Tu ne crede viris, si talia signa solutis

Indita iactabunt, Gallo mercante, tributis:

Nil

lubrum erat extractum; quod epitheton populis
 integris adscribitur, tamquam publicis templi publici
 aedituis. Deriuatur a *ναός*, *templum*, et *καθάρω*, *purgo*,
καθάρω, *res sacras administro*.

Nil dubita, magno quae forte authore tuentur,
 Somnia despiciere. At, solitos si plebis in vsus
 Communem suadere velim cessasse monetam
 Signa refutatis referentem vrbana tributis: 315
 Haec fuerit vera, aut propior sententia vero.

Quid moror, extremam quae, lemmatis in-
 star, ad oram

Designant medias parte ex vtraque figuras,
 Carmine verba sequi? Capiti sua nomina, iunctis
 Muneribus titulisque, micant inscripta, suoque 320

Auersam capiti monumenta ingentia partem
 Factaque virtutesque, pari simul ordine, cir-
 cum

Scripta notant. Diuersa tamen quae munera
 vulgo,

Aut tituli, faciem nummi obsedere priorem,
 Interdum aduersis inter se partibus exstant 325

Huc illuc diuisa. *Patrem Patriae* exhibet orbis
Censoremque prior, sed pone inscribitur *Augur*,
 Cum lituo, et magnus referens sacra vasa sa-
 cerdos.

Nunc titulos quoniam, in multis prope milli-
 bus, omnes

- 330 Longa referre mora est, durum et celebrare
canendo:
Praecipuos numerare fat est. Tu, maxime
Caesar,
Diuus habes coeleste decus, quem longa ma-
nebat
Debita posteritas coelo. Tu nomine multos
Augusto decoras, Octavi *Auguste*, nepotes.
- 335 Nec fugit *Augustas* matres par gloria, *Diuus*
Non matres natasue fugit. Nec te, *Optime Prin-*
ceps,
Non dicam, Traiane. *Pium*, pro mente benigna,
Te populi, Antonine, vocant ; Te, *Commode*,
primum
Felicemque Piumque simul. Quem *Martia* virtus
- 340 Extulit, hinc victor fecit sibi nomina: *Parthis*
Partbicus hic, victisque *Britannicus* ille *Bri-*
tannis.
Denique *Caesareo* iuuenis de sanguine cretus
Nobilis aut *Caesar* dictus *Princepsue Iuuentae*.
Et posito *Augustus Senior* iam pondere rerum.
- 345 Quas autem vario meruit pro munere prin-
ceps,
Hae

Hae solitae auersum laudes inscribere num-

quam variis fuerint inscripta numismata lin-

guis,

Quaeris? Quam variae cudere numismata
gentes.

Vsa tamen Graeca est lingua gens duplici, Graia

Signauit patrias laudes, Latiasque Latina, 350

Vt patriis fuerat populisue adhibenda Latinis

Latius hinc totum vulganda moneta per orbem.

Extremum hoc monuisse velim, quae litte-

ra circum
Nominaque et titulos vulgo signauit, eandem

Non semel in medium prodisse numismatis 355

aequor;

Lineam vt impediatur transuerso linea tractu

Proturbetque vagos per signa exstantia versus,

Atque superficiem sine lege perambulet o-

mnem.

PARS TERTIA.

ORDINANDAE NVMISMATVM SERIES.

Nunc age, nos maiora vocant. Satis aspera
duris

360 In titui praecepta modis. In carmina vires
 Suffice, Musa, nouas. Cuius iam nota metalli
 Forma iuuat series deducere, pandere miras
 Tempus opes, non vana oculis spectacula no-
 stris.

Interea dum laeta, meae studiosa iuuentus
 365 Artis adest, ditesque suis referare paramus
 Delicias tabulis, duplex primum omnibus
 aeuum
 Assignare placet nummis. Antiqua vetustis
 Secla vigent rediuiua, nouis noua secla metallis.
 Supremum antiquis finem tibi fecerit aetas

370 Tertia Christiadam post aeram, aut nona sta-
 tutam:

Namque aliis aliter visum, vt per singula
 quemque

Non idem suus egit amor. Tria secula nostros
 Ante dies repetita, nouis exordia nummis
 Prima ferent. Spatium si quod datur inter
 vtrumque,

375 Ne dignare tuis monumentum ignobile curis.
 Explicuisse solet vetus atque recentius aeuum

Ter-

Terna metallorum facies, quamcumque re-
centes

In feriem, veteresue velis deducere nummos.

Aurea materies prima est, argentea primae

Proxima, quam vario est aeris genus omne 380
colore,

Tertia tergemino complectitur aenea rursum

Ordine: tergemini sortita hinc nominis vsum.

Aera modo maiora, modo appellare minora,

Aut media aes inter maiusque minusque so-
lemus.

Dum loquor, en! foribus, Phoebos aspirante, 385
reclusis,

Arca patet diues, cui sese a vertice summo

Plurima per certos aptavit capsula ductus,

Inque cauos sedem nummorum diuidit orbis.

Qualis, vbi grauidis referans aluearia ceris,

Infestos apibus properat praetendere fumos 390

Rusticus, in tectis moles operosa fauorum,

Inque fauis mirus cellularum apparuit ordo.

Hic mihi, opes certa in numerum qui lege
laborat

Di-

Digerere, accedat ; mecum haec simul omnia
lustrans

395 Ipse sibi partos discat componere nummos.

Aggredimur tabulas. Series tibi multa decoram

Ordinis in speciem veterum datur obuia regum

Nobilis, et mistis eadem numerosa metallis.

Prima tibi Syrios propria sub imagine reges

400 Exhibuit series, quam Comagenis ad annos

Antiochi primo deduxit ab vsque Seleuco

Vallantus, regumque numismate facta secutus

Extendit doctos in quinquagena labores

Lustra. Dedit nobis etiam spectare potentes

405 Aegypto dictosque patris de nomine Lagi

Lagidas longo Ptolomaeos ordine ; multos

Hanc seriem primo ductam a Sotere per annos

Claudit (a) Romanis regina erepta triumphis.

Nobilitat nostras Graiis quoque ducta ty-
rannis

410 Insignis numero series atque arte tabellas.

Ante alios, eadem Macedo quae sceptris Phi-
lippus

Qui

(a) Cleopatra.

Qui tulerint, regum suadebo cernere vultus:
 In quibus, Herculeo clarum gestamine, dum te
 Miror, Alexander, monumentis inclyta gaude
 Umbra tuis, nec, qui te carmine dicat, Homerum 415
 Sollicitare velis, nec, qui te pingat, Apellem.

Pontica terra suos habuit Iudaeaque, Parthi,
 Cappadoces Numidaeque suos habuere ty-
 rannos,

Thracisque Armenique; quibus simul omni-
 bus vnam

Si poteris seriem statuisse, accerferis arcae 420
 Grande decus rarumque tuae. Nec regibus ab-
 sunt

Cusa Gothis monumenta, neque his nocet a-
 spera gentis

Barbaries, triplici scite satis vsa metallo.

Punica despicias, rudibusque informia signis
 Si Gothica occurrunt, fabro mittenda relin- 425
 ques.

Forfitan et patrio percussus amore, tueri
 Principibus quondam signata numismata Gallis
 Gestieris: nec, si Francis peregrina monetis
 Expressa effigies, mirabere; caetera Franci

E

Re-

43° Regis habent: sed enim imperii dominator Eoi,
 Cudere qui Gallo nummos dedit, hanc sibi
 laudem
 Iure tulit, Franca spectetur vt ipse moneta.

Sed quid ego haec autem? fuerit tua maxi-
 ma nummos
 Cura sequi Latios, et quae tibi cunque Pelas-
 gam

435 Obiicient, quamquam non Graeca, numismata
 linguam.

Neue tuos, Roma, in reliquis non cernere
 reges

Regibus indignare; atavos sibi iure reposcit,
 Iure suam vocat in seriem quos ipsa metallo
 Expressit proprio reges gens clara virorum,

44° Plurima Tarquiniis viguit quae libera pulsus.
 Hinc primas Romana inter monumenta ta-
 bellas

Illustres tenere domus, a consule dictae;
 Non quia cognato clarescere consule cuique,
 Sed tantum, quia consulibus florere sub ipsis

445 Contigit. Haec raro minus est spectabilis auro
 Aere minus series, argento est amplior: olli
 Gra-

Gratia parua manet, nummis et rite locandis
 Mos non vnus erit. Suades, *Vrsine*, vocatos
 Ad seriem authores stirpis cuiusque, tenore
 Nominis indixit quem littera prima, referre 450
 In numerum, atque suam simul his adiungere
 prolem.

Hoc primum. Ast, alios statuit sibi *Goltzius* vsus
 Singula per Latios certus componere fastos.
 Parce tuis tamen hunc tabulis inducere mo-
 rem,

Namque tibi primos longum frustrabitur an- 455
 nos

Haud vlllo nummus signatus consule, quaeque
 Signata est posthac non est signantis imago
 Consulis, haec illi a treuïro laus facta nepote.

Ecce autem extincta dominas in vertice
 lauros

Libertate, suum et propriis caput ipse monetis 460
 Julius attollens, Romana in saecula mittit
 Caesaribus gestum vsque decus, iugique su-
 perbit
 Imperio, ostentans deductam a Caesare mille

E 2

Cae-

Caesaribus seriem, et partis decora alta trium-
phis.

465 Hinc mihi praecipuum Musisque arcaeque
decorem

Fas et opes sperare. Neque est optatius vllum
Historiae monumentum; auro non ditior vlla,
Non erit argento series, non aere; diesque
Principe perpetuo attigerit non altera nostros;
470 Si modo Caesareas augere recente tabellas
Caesare non refugis, nostris proh quanta me-
talli

Congeries tabulis pretiosa luce refulsit!

Musa numismatibus prudens seiunget ab
aureis

Aerea, ab aeratis argentea; nec modus aeris
475 Digesti in seriem est simplex. Maiusque mi-
nusque,

Quodque vocant medium, triplici nitet ordine:
quamquam,

Copia si non aequa datur cuiusque, licebit
Miscere aut medio maius, mediumue minori.
Disce etiam varium imperii distinguere tem-
pus:

Di-

Diversum est variis pretium pro tempore 480
nummis.

Scilicet antiqui tangit quem cura metalli,
Dum cufos fequitur per fingula tempora
nummos,

Degeneres queritur cepiffe numismata formas
Paulatim, et fimili, imperio labente, ruina
Confenuiffe artes. Duplex ergo omnibus aeuum 485

Vt vifum assignare, vetusque recensque, mo-
netis:

Sic geminum imperio placuit ftatuiffe. Prius-
que

Posteriusque vocant. Prius indice praeuius a-
ftro

Julius exultans aperit, clauditque tricenis

Quem perhibent (a) princeps refidem feruiffe 490
tyrannis.

Hinc aliam exorfi ad triftes perducimus annos
Aetatem, quibus heu! nimium feralibus armis,
Constantine, tuam fubuertit barbarus vrbem;
Argumentum ingens et iufti caufa doloris!

E 3

Quia

(a) Galliennus.

495 Quin faciunt iustos quoque nostra numif-
mata luctus.

Heu vanos hominum fastus! heu cuncta referri
Iussa retro sublapsa! suas quae tanta metallo
Roma olim iactabat opes, Romana (priusquam
Concidit Ottomano tellus Bisantia Marte)

500 Dedidit decora. Exiguum vix explicat orbem
Lamina, in exilem (miserum) compacta mo-
tam,

Barbaricosque ferunt monumenta ingloria
Et ni certa suam nummis aequare vetusto

Imperio seriem sedeat sententia, viles

505 Aera darent melius, tabulis eiecta, lebetas.

Hoc satis imperio. Patriis insignibus vrbes
Inuitant, ipsisque suum meditatur honorem

Et Latiis Graiisque, tibi quoque multa remotis
Iure vrbis Latine potita colonia terris.

510 *Hardouine* faue, faueat *Vallantus* et vna
Goltzius; et priscis ex vrbibus eruta nobis
Promat quisque bonus monumenta. Quid o-
mnia vates

Commemorem? referent illi; mea Musa, filebis.

Vlti-

Vltima sese aperit series, quae numina Diuūm
Exhibet, innumeros signantia numina num- 515

Multa dabunt vrbes Graiae, sub consule cūsum
Argentum tibi multa dabit; nec plura negabunt
Caesarei, si plura iuuat super addere, nummi.

Laus etiam auersis fuerit sua partibus aequo
Ordine compositis; si quas vnus habebunt 520
Principis, auersi sub eodem principe laudes
Nummi vna referant; rationem aut temporis
omnem

Non temere aggesti, certa sed lege sequaces
Exhibeant. Poteris demum nil principis ipsam
Effigiem, nihil historiam, nil tempora curans 525

Partiri varias auersa numismate signa
In species rerum. Hinc variis digesta tabellis
Sacra simul monumenta, simul Mauortia iun-

ges,
Caetera non alio componens omnia ritu.

Hactenus antiquis; sin forte recentibus ad- 530
des

Hac quoque parte decus nummis, seriesque
parabis

Ad-

Adstruere, ingentes mirabere diues aceruos.

Tanta metallorum dabitur tibi copia ! tantum

Grata tibi venient, nostris quae condita seclis,

535 Vulgatura virum monumenta metallica laudes,

Nescia communem populo praebere mone-
tam.

Arte magis, signisque magis spectanda viden-
tur,

Nec titulis sponte immeritos illustribus ornant.

Si tamen a primis repetes haec altius annis,

540 In seriem venient tibi, nec sine laude, monetae.

Atque animus duro fessus nisi carmine, lon-
gum

Detrectaret opus, meque vltra coepta vagari,

Dum monumenta sequor, praesertim antiqua,
vetaret :

Protinus ipse novos, quo me rapit impetus,
vltro

545 Aggrederer cursus, propiora recludere laetus

Saecla, nouis obscura minus tibi saecula num-
mis.

Ipse ego, tergemina decorat quos sancta co-
rona

Rel-

Relligio, tabulis longo primum agmine du-
cam

Pontifices. Colubris frustra indignantibus,
atros

Haeresis et fumos domita eructabit et ignes. 550

Tum vero imperii dominos, ab origine Franca,
Germani statuam, per quos Romana vetusto

Viuit et ad nostros series a Caesare fluxit

Vsque dies ; nec nos Carolo duce Gallica
quondam

Austriacæ nunc regna domûs spectare pigebit. 555

Quid mihi quantus amor crescet, pretium-
que labori?

Cum triplici, Clodouaee, tibi succedere reges

Progenie patrios, et magnis debita fatis

Lilia per nummos magis increbrescere sensim

Aspiciam, *magnus* donec *Lodoicus*, auitos 560

Exuperans titulos, noua per miracula Francam

Extulit ad laudum victor fastigia gentem ;

Quae nunc, magnanimo fauste regnata nepoti,

Pacifica exultat laude, aut victricibus armis.

Salue ô cara deo soboles, saluete, secundis 565

F

Qui

Qui Francū auspiciis nomen, patriumque
 perennes
 Iustitiaque manūque decus seruastis in annos.
 Nec deerunt quae regna meo peregrina
 recentes
 Thesauro addiderint, et non sine nomine
 nummos.
 570 Sed quæ me studio inuitat iam Phoebus inani
 Voluere, difficili metuit comprehendere versu.

PARS QVARTA.

GRATIA NVMISMATVM.

Iam tibi, quae nummis potior sit habenda le-
 gendis
 Gratia, praecipio. Facies sincera metalli
 Praecipue placeat, cui non damnosa vetustas
 575 Artis opes, oras bullis qua saepe minutis
 Grana (a) tument circum, descriptaue verba
 peredit,
 Expressas hinc inde situ populata figuras;
 Longa sed intactis annorum iniuria signis
 Ab-

(a) Galli vocamus le *Grenetis*.

Abstinuit, venerata typi florentis honorem,
 Quippe typi (a) illaefam visum sic dicere for- 580

mam. *ind. ogal. 202*
 Ne tamen illa mihi sit gratior: heu malae
 formae

Creditur! integra praeclarus imagine nummus
 Interdum suspectus erit. Patauine (b), dolosos,
 Parmensisque, typis mendacibus indere vultus!

Atque nouum potuistis opus donare vetusta 585

Effigie, miraque oculis illudere fraude. *ingid. 100*

Ars noua, sed specie nimium laudabilis, ipsa

Laude perit, retegiture dolos illaesa latentes.

Integra sic facies iuueniles arguit annos;

Indecores rara est quae nescit anicula rugas. 590

Rara minus tamen illa, tuis quae digna ta-
 bellis,

Eximiis niteant antiqua numismata formis;

Vsque adeo forti generosa toreumate signa

F 2

Tel-

(a) *Medailles à fleur de coin.*

(b) A nomine patriae appellationem habent apud numismatum studiosos Ioannes Cauius, Patauinus, et Laurentius, Parmensis, quos fecit notissimos solertia in imitandis numismatibus antiquis.

Telluris scabiem atque auras et tempora du-
rant.

595 Ergo habili tentare manu, nummumque se-
ueris

Cura fit explorare oculis; et, si qua stupebunt
Signa situ, aut roso rarefcet littera tractu

Exesumue caput, detrita vel ora rigebit;

Mitte procul, fortemque animo miseratus ini-
quam

600 Insignes patiare viros, quibus vltima frustra
Perfonuit tellus, humiles intrare caminos,
Incudesque pati, fabro tundente, sonantes.

At, tibi cum nummi minus occurrere fre-
quentes,

Grandia cum referunt rari monumenta, me-
tallis

605 Si quid in his peccat leuius rubigo, remittes.
Ecquis enim raris quae gratia tanta monetis
Debita non nouit, multo vt tibi saepius auro
Empta satis vix aera, modo sint rara, putemus;
Saepe vetustatis tibi tristitia damna rependant.

610 Imo etiam ex ipso nummis saepe altera
damno

Laus

Laus venit. Aerugo (a) non omnia perdidit
omnis.

Quaedam adeo nitidum in terra duxere, ru-
benti

Sandarache et minio perfusa metalla colorem,
Qui lento fulgore tenax, expressaque laevi
Ora notans fucos, roseos imitante cruores, 615
Sic nitet, vt festis Phillis spectanda diebus

Tam bene fucatos spectauerit inuida vultus.

Est etiam ille nitor terreno ex vnguine, cui non
Subnigram aequipares violam, fucosue hya-
cintos:

Aeneus et multa ferrugine clarus, ad auras 620

Qui simul effulsit sublustri lumine, cedant

Tincta sub Aethnaeis Vulcania fontibus aera:

Tantus inest nitro decor haud imitabilis arte.

Desine, composita simulas qui faece monetam;

Hanc Ammoniaco frustra sale (nouimus illud) 625

Continges, vanumque sali miscebis acetum.

Nec non eximiis occulte faeta venenis

Caeruleos nummis tellus afflauit honores.

F 3 Nul-

(a) Les differents vernis.

- Nulla autem inductis sibi plura numismata
 crustis
 630 Vindicat aerugo, quam quae viridissima
 molles
 Signorum ductus, aliasque innoxia lambit
 Mollius aeris opes, quo more encaustica se se
 Ornando applicuit viridanti luce metallo.
 Sed timet argentum viridi rubigine tingi;
 635 Hanc citri lacryma, vel aceto abstergere labem
 Disce; suum argento pretium, sua forma re-
 dicit.

- Nec mihi continuo vitiosa numismata for-
 dent,
 Si typus effractas subita vi ponderis oras
 Distulit, et rimas circum diduxit hiantes,
 640 Aut super incerto dum nititur impete, binas
 Expressit, iusto distractus ab orbe, figuras.
 Nec mihi displiceant quae vulgo argentea
 circum
 Exertant rigidos *Serrata* numismata dentes:
 Consulibus, contra infidas nec inutile fraudes
 645 Inuentum hoc perhibetur opus, ne forte mi-
 nutam

Bra-

Bracteolam aeratis argenti inducere nummis
 Quis vellet. Sed nec cura ne te mala fallat
 Bractea, quae sinceram olim mentita monetam
 Rarior occurrit (vix quisquam impune dolosas
 Quippe tulit fraudes) quin certe antiqua, nec 650
 aere

Decolor occulto, germanam argentea puro
 Orbe refert faciem. Quid si nec spernere
 nummos

Admoneam, quae deinde notae est adiecta
 priori

Altera, ceu pressio nota caesim inscripta veruto;
 Mutati indicium pretii. Quin saepe videmus 655
 Altius extantes (a) *incusa* numismata vultus
 Quae parte ex alia attollunt, aliaque cauati
 More typi vultus demittunt intus eosdem.

Quis modus *incusi* tandem, quae causa me-
 talli,

Dicite Pierides. An forte improvidus vnum 660
 Hinc faber expressit, postquam nummarius
 orbem

Alterius nummum dimisit partis egentem?
 Non

(a) *Medailles incuses.*

- Non ita: sic posticam intus nam cudere partem
 Qui potuit? Veram mihi, Musa, ediffere causam.
- 665 Praecipitem, dum duro operi feruentior in-
 stat,
 Stat fabri incusare manum. Cudenda reponit
 Ille metalla typo, iamque haec excusa retraxit
 Nec mora, nec requies, alia imponitque retra-
 hitque
 Impiger. At motu nimium festinus anhelio
- 670 Dum properat, cusum qui forte relictus in-
 haesit
 Non videt imprudens nummum, nummoque
 relicto
 Ecce aliud temere imposuit super ipse metal-
 lum.
 Inter vtrumque typum concurrit vtrumque
 numisma:
 Vrget opus faber impatiens, nummumque
 priori
- 675 Qui super infedit valido typus altior vrget
 Pondere, quique prior subteriacet, ipse pre-
 mentem
 Excavat adnitens extante toreumate num-
 mum.

PARS

PARS QVINTA.

DIGNOSCENDI NVMMI ADVLTERINA

Quod superest, hominum fraudemque ar-
tesque cauebis,

Qui tibi, dum nummi flagrat inconsultus ha-
bendi

Primus amor, tacitis aggressi illudere furtis 680

Subdola iactabunt mendacia, vendere grandi

Si pretio possint veteri simulata monetae

Compositis monumenta dolis, opibusque re-
fertas

Deliciis viduare suis impune tabellas.

Vix bene tum clausos defenderit arcula num- 685
mos,

Mutua si tecum nummi commercia praedo

Miscuit, instruxitque manus ad furta rapaces.

Ergo pari te ne qua dolo noua fabrica fallat,

Cautior obseruabis opus: vetus exprimit a-
cres

Magnanimosque virum, fastu sed simplice, 690
vultus:

G

Lae-

Laevior antiquis, sed non tamen aemula for-
mis

Ars noua spectanti dulce arridebit, et artis
Nobilioris opes necquicquam imitata, pa-
tebit

Intactis suspecta notis; certumque minoris
695 Ponderis indicium est. Fuerit manifestius
ipsum

Pondus, ab igne liquens si cepit arena me-
tallum

Ementita typos; leuius rarefcit ab igne

Quippe numisma, typi grauius densatur ab
ictu.

Ipsa etiam fraudes simulatis perfida num-
mis

700 Prodet arena suas, crebis rigidissima punctis
Quae scetet. Hinc tenues nummo apparere
lacunae

Et limae impressi subroso in margine dentes;

Hinc scabiosa, licet repararit malleus, ora,

Hinc stupidi vultus, scabra littera, quodque
refusae

705 Materiae vitium est ipsi indelebile limae.

Quae

Quae quia sunt manifesta, nigra, rubiginis
instar,

Faece dolos tegere, et crusta vestire tenaci.

Aspera signa solent, vstam quibus igne papy-
rum,

Quae crassa nummum fuligine tingat, inun-
gunt,

Aut Ammoniaco milti sale virus aceti. 710

Sed color omnis hebet, quem non saturata
veneno

Addiderit tellus, fallacem et noueris illam

Quae tibi pungendo facilis mollescere faecem.

Quid dicam infoffos penitus tellure sub
alta

Tingere qui vera nummos aerugine tentant? 715

Certa quidem aerugo, fuce sed lucida virtus

Tarda venit. Vix qui tellure metalla re-
condit,

Cum senuit, secum defossa senescere cernit.

Quid qui nil dubitant reparare numismata

(a) caelo

G 2

Exe-

(a) *Le Burin.*

720 Exefisque quasi (a) signinum impingere for-
mis

Lentum, apprima tenax, supplemdis sculptrile
signis;

Iniectamque iubent super indurescere faecem.

Tu caelo rimare dolos, compactaque crebro

Signa pete hinc illinc punctu : tibi si qua re-
sistet

725 Mollius, asperior tibi pars quoque si qua ri-
gebit,

Mollities fraudem duro non aequa metallo

Arguet. Ast, oculo si quid censore valebis,

Altius impressos caeli deprendere ductus

Fas fuerit, nummumque simul contemnere;
namque

730 Aut nulla, aut parua est reparati gratia nummi.

Sed malefida magis malecautum industria
fallet,

Si quis forte nouis antiqua metalla recudat

Malleolo reparata typis. Tamen hic quoque
visus

Non

(a) *Le Ciment.*

Non fugit argutos dolus. Inspexisse laboras
 Si propius, rigido nimis alta toreumate signa, 735
 Aut molli depressa, nouae spirare videntur
 Nescio quid fraudis; pressuque austrera re-
 centi

Sciffura, aut signis fordens lucentibus ora.

Ecquis erit fraudi modus? Ecce numifina-
 te partes

Delere auersas, si quid communius illis 740
 Affuerit monumentum, aliudque inducere di-
 scunt

Rarius. Hic oculi facilis labor arte notare
 Antico capiti discordes pone figuras.

Id metuens alius geminos a vertice num-
 mos

Diuidit, anticis posticos orbibus orbes 745

Cautius adiungens, alienam et foedere miro

Cogit in alterius nummi coalescere partem:

Neu pateat circum inferti fraus glutinis, oras

Expolit adstringens, tum magno turgidus ore

Nulli visa prius nummi miracula iacrat. 750

Venditet hic stolidis mendacia vana; peritis

G 3

Illu-

Illufisse nefas. Fuit hac foletius arte
 Qui vario ex nummo partes aptare petitas
 Nouit, adoptium, granis qua circulus extat
 755 Alterius partis morderet vt ora metallum.
 Indeprensa fuit multis fallacia, fenfit
 Tandem aliquis, caeloque dolos recludit ad-
 acto.

Saepe nouata etiam, deleta, vel addita raros
 Littera mutato mentitur nomine num-
 mos:

760 Sed quibus affiduo diuerfi principis vfu
 Diuerfos licuit vultus dignoscere, nullo
 Ora labore notant proprium repetentia no-
 men.
 Nec femel ipfa typi est simulata iniuria, preffas
 Pondere frangentis grauiore numismatis o-
 ras;

765 Certius vt veniat non cuso rite metallo
 Cusi vana fides ab hiulco margine nummi.
 Proderit attento scrutari lumine rimas,
 Et nisi mole typi diducta metalla ruentis
 Altius inter fe exiguis lentescere fibris

Vi-

Videris, effectos promptum est cognoscere sul-770
cos.

Quod magis indignere, viros, quos nulla
vetustas

Olim immortalis nummis donavit honore,
Sponte sua sacrare typis fallacibus audent;
Et Phrygium Aenean, celebratoremque poe-
tam,

Quosque vetus cecinit sapientes fama Pelas-775
gos.

Sed quid plura loquar retegenda accom-
moda fraudi

Praecepta? Effictis, si quid sapis, omnia num-
mis

Omnia germanis fient manifesta; vetustos

Iudice si tentare oculo digitoue iuuabit:

Iam mollis rigor, et fortis mulcebit habentem 780

Mollities tractata manum; iam signa nite-
bunt

Nobiliore situ, lenique tumentia dorso:

Quam noua mentitur nequicquam aemula
laudem.

Sci-

Scilicet a iusto non parua toreumate sem-
per
785 Addita laus nummis. Quo quaeque potentior
olim

Floruit, hoc maiore typo conflare metalla
Gens studuit, memores vt nomina clara mo-
netae
Longius extremis possint transmittere seclis.

At populis quae nunc teritur, durable ne-
scit
790 Nostra moneta decus, planoque numismatis
orbe

Vix sua signa tument. Nummos fortita per-
ennes,
Parce tamen nimio, Romana superbia, fastu;
Nostra quoque aeternum clarescere Gallia
iussit

Heroas patrios, monumentaque grandia
vulgo

795 Non permiffa rudi, maiore toreumate cudit,
Queis neque, Roma, tui possint contendere
nummi.

Ille

Ille typis tantus nostris labor additus (a) ex
 quo
 Inuentum, vt nummos versante volubile dex-
 tra
 Fortius excudat valido libramine pondus.
 Tantaе molis opus, *Lodoix* o magne, trium-800
 phis
 Et titulis signata tuis monumenta petebant.
 Tale petunt signanda tua virtute metalla
 Regibus inuidiosa aliis, rex optime regum;
 Qui quamquam patrias olea comescere lau-
 ros
 Pacificus gaudes, vbi te tamen aequus ad 805
 arma
 Mars vocat, ingentes animos attollis, et vltor
 Pergis auita tuis augere trophaea triumphis.
 Te populi plausu, te carmine Musa, di-
 fertor
 Te Themis ore canat; *Lodoix*, te munere
 nostro
 H Nunc

(a) *Le Balancier.*

810 Nunc formidatum belli sine fulmine regem,
Nunc Aquilas Marte Aufriacas vltore do-
mantem

Ipfa metalla canent. Tibi quae ditissima plenis
Diues habet venis vltro sua munera tellus

Ecce aperit foetas auro argentoque fodinas.

815 Quis mihi fufcepto iam brachia dura la-
bori

Expedit, et dignas coeptis ingentibus artes
Sufcitat? Aethnaeis properet Vulcanus ab
antris;

Vna adfint focii Cyclopes et ardua grandes
Acceptura typos affurgat machina; iamque

820 Mobile voluat agens alterna libramina pon-
dus.

Vna omnes properate, viri, mollesque me-
tallo

Inspirare animas monumentaque principe
digna

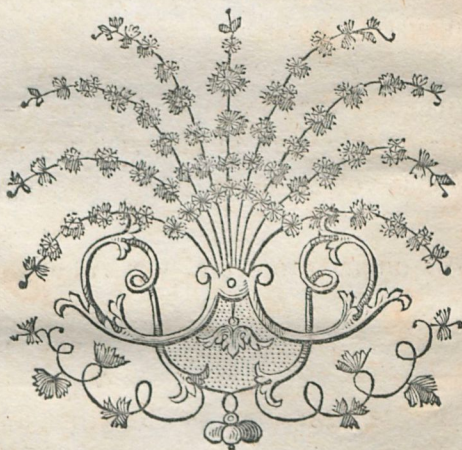
Condere. Maieftas oculos frontemque fe-
renet,

Omnia victorem referant, magnum omnia
regem.

Et

Et pateat vultu viuens sub pectore virtus: 825
Addite dilectumque suis hostique tremen-
dum,
Seu paci, felix qua Gallia nuper ouabat,
Indulget bonus; attonitam seu fulmine belli
Concutit Europam, soceri fortissimus vltor.

F I N I S.

NUMMARIUM

Erpeditur vobis vobis sub pedore vobis
Addit de vobis sub pedore vobis
dum
Sen pax. Elix dno Gallis nuper orabat
Insignit pax; anoniam ten fublime bell
Cononit Europam, sedet fortissimus vior

T I N I S

Tom 875

1078

ULB Halle

3

009 162 089

1078

34

GEORGII VIONNET

E SOCIETATE IESV

MVSEVM
NVMMARIVM
CARMEN

SIVE
NOTITIA
REI NVMMARIAE VETERIS

RECENSUIT PRAEFATVSQVE EST

CHLAEGER

CONSILIIS

SVS.

II
NIANIS

I.